

Nader onderzoek vleermuizen
en jaarrond beschermde
vogelnesten ter plaatse van:

**Buurtschap Schelfhorst
Paterswolde**

projectnummer

180908

Verantwoording

Rapport	
Type onderzoek	Nader onderzoek
Locatie onderzoek	Buurtschap Schelfhorst te Paterswolde
Projectnummer	180908
Versie rapportage	1
Auteur	S. Nap BSc.
Controle en vrijgave	M. Bartelds MSc.
Paraaf vrijgave	
Datum	10 december 2018

Opdrachtgever	
Naam	Friesch Groningsche Schelfhorst CV
	Druifstreek 72
	8911 LH Leeuwarden
Contactpersoon	Dhr. N. van Dalen

Uitgevoerd door		
	Info@ecoreest.nl www.ecoreest.nl	
	Kantoor Zuidwolde Industrieweg 20 7921 JP Zuidwolde Tel: 0528 373 982	Kantoor Appingedam Opwierderweg 160 9902 RH Appingedam Tel: 0596 633 355
		Kantoor Almere Transistorstraat 91-34 1322 CL Almere 036 82 00 397

DISCLAIMER

Dit rapport is het resultaat van een nader onderzoek naar **vleermuizen, sperwer en havik**, verricht ter plaatse van **Buurtschap Schelfhorst te Paterswolde**, in opdracht van **Friesch Groningsche Schelfhorst CV**.

Ten behoeve van de juiste interpretatie van dit rapport is het noodzakelijk te beschikken over de gehele rapportage, inclusief bijlagen.

Het rapport is ongeschikt voor toepassing in een juridische context indien:

- de paginanummering van het rapport onjuist of onvolledig is
- de bijlagen genoemd in de inhoudsopgave (deels) ontbreken
- het projectnummer in het rapport en op de bijlage niet overeenkomt

We stellen dit rapport alleen ter beschikking aan derden in geval van schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding en doelstelling.....	5
1.2	Kwaliteitsborging	5
1.3	Leeswijzer.....	6
2	ONDERZOEKSLOCATIE	7
2.1	Beschrijving onderzoekslocatie.....	7
2.2	Werkzaamheden	10
3	ONDERZOEKSOPZET	11
3.1	Vleermuizen	11
3.2	Onderzoek jaarrond beschermde nesten sperwer en havik.....	11
4	RESULTATEN	12
4.1	Vleermuizen	12
4.2	Inventarisatie nesten sperwer en havik.....	12
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	13
5.1	Conclusies per soortgroep	13
5.1.1	Functie van het plangebied voor vleermuizen.....	13
5.1.2	Functie van plangebied voor sperwer en havik	13
5.2	Vervolg	13
5.2.1	<i>Ontheffing</i>	13
5.2.2	Zorgplicht	13
5.3	Verantwoording	13
	LITERATUUR	14

Bijlage 1 Nadere informatie wetgeving

Onze rapportage is opgezet in kleur, om het u bij het lezen van het digitale document visueel aantrekkelijk te maken. Uiteraard kan het document ook op papier worden afgedrukt, waarbij we willen wijzen op de mogelijkheid om het document in zwart-wit af te drukken om kosten en toner te besparen.

1 Inleiding

In opdracht van Friesch Groningsche Schelfhorst CV is door Eco Reest BV een nader onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen en jaarrond beschermde vogelnesten ter plaatse van buurtschap Schelfhorst.

1.1 Aanleiding en doelstelling

Vanwege het beoogde project is een quickscan uitgevoerd door Eco Reest ter plaatse van de onderzoekslocatie (Eco Reest rapportnr. 170478, d.d. 22 mei 2017). Hieruit is naar voren gekomen dat de locatie geschikt is voor verblijfplaatsen van vleermuizen en jaarrond beschermde nestplaatsen van de sperwer en / of havik. Om vast te stellen of uit te sluiten dat zich verblijfplaatsen of jaarrond beschermde nesten van één of meerdere soorten op de locatie bevinden is nader onderzoek uitgevoerd. Tevens is bepaald of de locatie leefgebied vormt voor een van de genoemde soorten.

Doel van het nader onderzoek is tweeledig:

- Er wordt vastgesteld of en hoe de bomen binnen het onderzoeksgebied worden gebruikt door vleermuizen, sperwer en havik. Bij aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen wordt tevens de functie (kraam- zomer- of paarverblijfplaats) van de verblijfplaatsen bepaald. Daarnaast wordt vastgesteld of er essentiële vliegroutes of foerageergebieden aanwezig zijn.
- Er wordt bepaald of er sprake is van een overtreding van de Wet natuurbescherming als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden.

1.2 Kwaliteitsborging

Eco Reest streeft naar een zo hoog mogelijk kwaliteit van onderzoek te leveren.

Eco Reest Holding BV is gecertificeerd volgens "NEN-EN-ISO 9001:2015", voor het geven van milieukundig advies in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen en gebouwen met inbegrip van de uitvoering van gerelateerde onderzoeksactiviteiten op het gebied van bodemonderzoek en -sanering, ecologie, asbestinventarisaties, sloopbegeleiding, bouwkundige opnames en energieprestatie advies.

Eco Reest is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Als aangesloten adviesbureau zorgen we samen met de andere leden voor een betere borging van kwaliteit in de uitvoering van ecologisch onderzoek.

Naast kwaliteit is onafhankelijkheid van groot belang om onze opdrachtgever van dienst te zijn met het beste advies voor zijn vraagstuk. Wij merken dan ook op dat er geen functionele relatie bestaat tussen opdrachtgever en Eco Reest BV, hetgeen betekent dat het advies van Eco Reest onafhankelijk is van de belangen van de opdrachtgever en derden.

Eco Reest BV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en maakt gebruik van een overkoepelende ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het vangen, bemachtigen en met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse soorten (ontheffing ff/75a/2014/061, geldig tot 16 maart 2020). Deze ontheffing van de Flora- en faunawet is ook geldig onder de huidige Wet natuurbescherming.

Conform de eisen uit onze ethische code behandelt Eco Reest BV alle gegevens vertrouwelijk, waarvan wij kennisnemen als gevolg van de uitvoering van de werkzaamheden, behoudens in geval van wettelijke verplichtingen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de onderzoekslocatie besproken. Hoofdstuk 3 bevat een onderzoeksopzet. Hoofdstuk 4 beschrijft de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. Besloten wordt met hoofdstuk 5; de conclusies en advies voor eventueel benodigde vervolgstappen voor het project.

2 Onderzoekslocatie

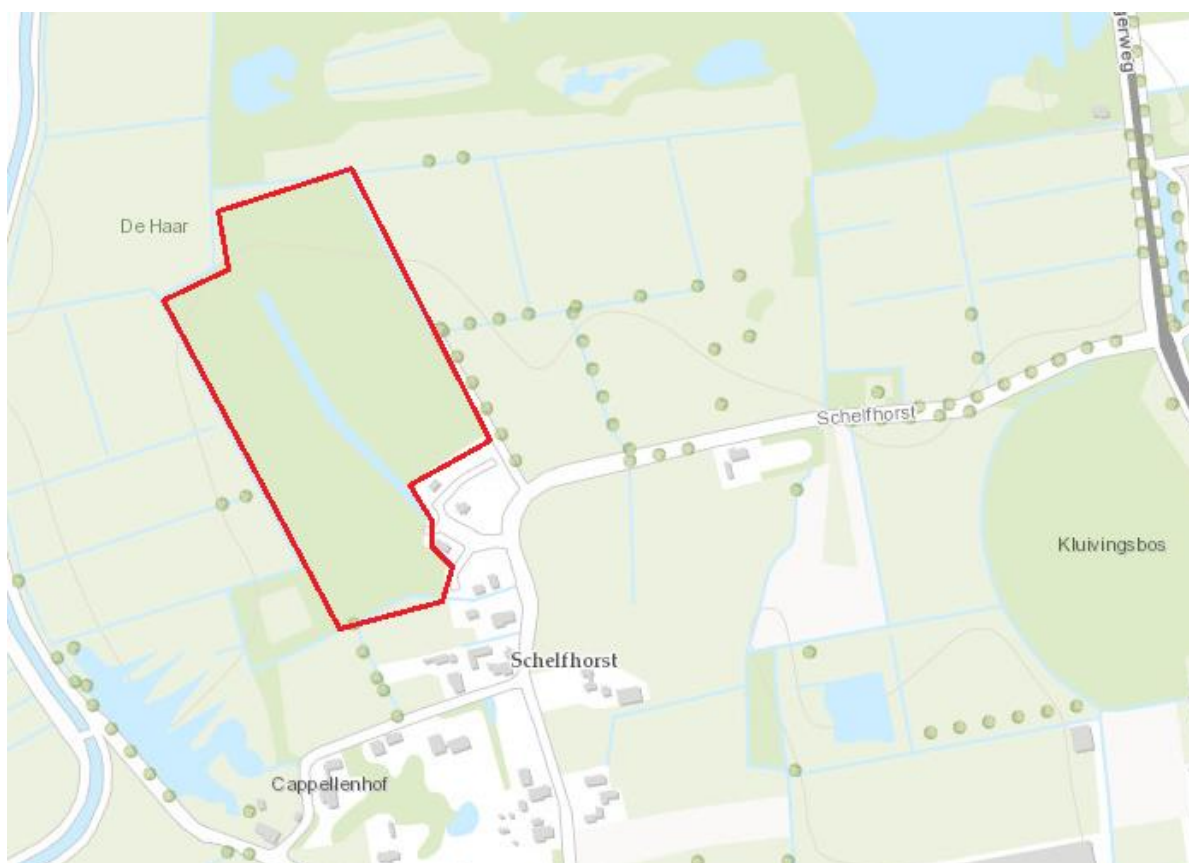
In dit hoofdstuk is de onderzoekslocatie beschreven en weergegeven.

2.1 Beschrijving onderzoekslocatie

Het onderzoeksterrein is gelegen in Buurtschap Schelfhorst (figuur 2.1), ten noorden van Paterswolde. Oostelijk en westelijk is agrarisch grasland met enkele houtwallen aanwezig. Ten noorden van het onderzoeksgebied ligt het Elsburger Onland. Dit is een natuurgebied dat deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland. In groter verband vormt dit gebied een onderdeel van 'de Onlanden', een laagveengebied dat zich uitstrekt tot aan het Leekstermeer.

Het onderzoeksterrein bestaat uit een voormalig campingterrein welke rond 2006 is ontmanteld. Hierbij is tevens een zwemplas in de noordoosthoek gedempt. Sinds de ontmanteling van het terrein is het terrein begroeid met opslag van vooral wilg en berk, met een ondergroei van grassen en kruiden. De bodem ter hoogte van de voormalige zwemplas is relatief nat. Op het terrein zijn smalle, onverharde paden aanwezig. Het terrein wordt door omwonenden gebruikt als hondenuitlaatplek.

In het midden van het terrein is een geïsoleerde watergang aanwezig met redelijk steile oevers. Deze is na het ontmantelen van de voormalige camping aangelegd. Het terrein wordt begrensd en dooraderd door enkele oudere houtwallen. Ook zijn enkele solitaire oudere bomen aanwezig.

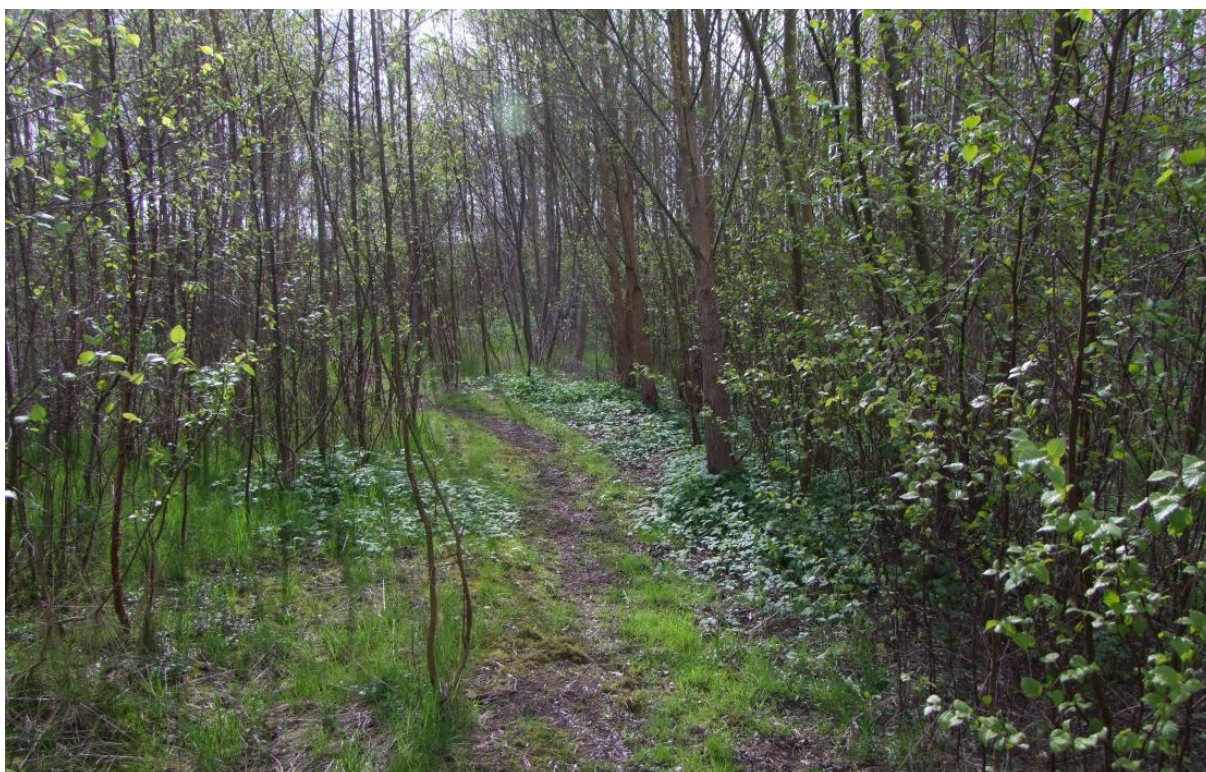

Figuur 2.1. Onderzoekslocatie, rood omrand (bron: ArcGis Online).

Onderstaande figuur 2.2 tot en met 2.5 zijn overzichtsfoto's van de onderzoekslocatie.

Figuur 2.2. Overzichtsfoto van het onderzoeksgebied.

Figuur 2.3. Overzichtsfoto van het onderzoeksgebied.

Figuur 2.4. Overzichtsfoto van het onderzoeksgebied.

Figuur 2.5. Overzichtsfoto van het onderzoeksgebied.

2.2 Werkzaamheden

De opdrachtgever is voornemens om tien woningen te realiseren ter plaatse van het onderzoeksterrein (zie figuur 2.6). De locatie bestaat uit een voormalig campingterrein, welke rond 2006 volledig is ontmanteld. De opslag die sindsdien is gaan groeien zal worden verwijderd. De oudere houtwallen en solitaire bomen worden in het plan ingepast. De aanwezige watergang wordt gedempt.

Het is de bedoeling dat er tien bouwkavels worden uitgegeven, als “postzegels” in de natuur. Het terrein buiten de “postzegel” wordt bestemd als natuur.

Figuur 2.6. Overzicht van de herinrichting van de onderzoekslocatie (bron: Friesch Groningsche Schelfhorst CV) .

3 Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk zijn de methoden van het veldonderzoek per onderzochte soort(groep) beschreven.

3.1 Vleermuizen

Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen uit de meest recente versie van het Vleermuisprotocol (versie 2017). Het vleermuisonderzoek heeft plaatsgevonden door middel van vier bezoeken. Hiervan zijn twee rondes uitgevoerd tijdens de kraamtijd van vleermuizen. Daarnaast zijn twee bezoeken uitgevoerd tijdens de paartijd van vleermuizen. Tegelijkertijd met het onderzoek naar verblijfplaatsen zijn ook de functie vliegroute en leefgebied onderzocht.

Met behulp van een batdetector D240x is de aanwezigheid van verblijfplaatsen van in beeld gebracht. Gedurende de bezoeken is de onderzoekslocatie twee uur lang onderzocht op verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen. Drie onderzoeksrondes hebben plaatsgevonden in de avonduren, na zonsondergang. Eén ronde is uitgevoerd vanaf twee uur voor zonsopkomst. Hierbij zijn geluids- en visuele waarnemingen genoteerd en ultrasone geluiden van vleermuizen opgenomen.

Analyse van opgenomen vleermuisgeluiden heeft, waar nodig, plaatsgevonden met behulp van het programma Wavesurfer of Batsound. Hierbij is met behulp van sonogrammen het in het veld opgenomen geluid op soort gedetermineerd.

Het onderzoek naar vleermuizen heeft op de volgende data plaatsgevonden:

Tabel 3.1. Uitgevoerde onderzoeksrondes vleermuizen.

Bezoek	Datum (2018)	Starttijd	Weer	Aantal Veldwerkers	Typen verblijfplaatsen
1	11 juni	21:45	Droog, bewolkt, 2 Bft., 15 °C	2	Kraam- en zomerverblijfplaatsen
2	17 juli	03:15	Droog, helder, 2 Bft., 12 °C	2	Kraam- en zomerverblijfplaatsen
3	17 augustus	21:00	Droog, helder, 1 Bft., 15 °C	2	Paar- en zomerverblijfplaatsen
4	14 september	19:50	Droog, half bewolkt, 2 Bft., 13 °C	2	Paar- en zomerverblijfplaatsen

3.2 Onderzoek jaarrond beschermde nesten sperwer en havik

Het onderzoek naar jaarrond beschermde nesten van de sperwer en / of havik heeft plaats gevonden aan de hand van twee veldbezoeken. Gedurende de bezoeken is de onderzoekslocatie met behulp van een verrekijker, twee uur lang onderzocht op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten. Eén veldbezoek heeft plaatsgevonden aan het einde van de middag en één veldbezoek heeft plaatsgevonden aan het begin van de avond. Tabel 3.2 geeft de uitgevoerde veldbezoeken weer.

Tabel 3.2. Uitgevoerde onderzoeksrondes inventarisatie nesten sperwer en havik.

Bezoek	Datum (2018)	Starttijd	Weer	Aantal veldwerkers
1	1 mei	16:30	Droog, half bewolkt, 3 Bft., 15 °C	1
2	11 juni	19:45	Droog, bewolkt, 2 Bft, 15 °C	2

4 Resultaten

4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Tijdens het onderzoek zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen binnen het onderzoeksterrein.

Tijdens het onderzoek zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen binnen de onderzoekslocatie. Bovendien is binnen de onderzoekslocatie geen (zwerm-)gedrag waargenomen dat wijst op een verblijfplaats van vleermuizen. Hieruit wordt geconcludeerd dat er geen verblijfplaatsen aanwezig zijn binnen de onderzoekslocatie.

Buiten de onderzoekslocatie is een zomerverblijfplaats aangetroffen van vier gewone dwergvleermuizen ter plaatse van de woning aan de Schelfhorst 26a. De verblijfplaats buiten het plangebied wordt niet aangetast door de voorgenomen werkzaamheden.

Foerageergebied

Voornamelijk het westelijke, oostelijke en in mindere mate het noordelijke gedeelte van de onderzoekslocatie worden gebruikt om te foerageren door gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis. Het gaat hierbij om lage aantallen. In de directe omgeving is voldoende soortgelijk habitat aanwezig in de vorm van kleine bosgebieden en een zeer waterrijk gebied. Het gaat daarom niet om essentieel foerageergebied.

Vliegroutes

De bomenrijen die de begrenzing van de onderzoekslocatie aangeven in het noorden, oosten en westen van het plangebied vormen lijnvormige elementen. De waargenomen vleermuizen gebruiken deze bomenrijen als vliegroute, voornamelijk vliegend in oostelijke richting. Hoewel er alternatieve lijnvormige elementen in de omgeving zijn, hebben deze waarschijnlijk niet dezelfde waarde als potentiële vliegroute voor vleermuizen.

Bij de voorgenomen werkzaamheden worden de als vliegroute gebruikte bomenrijen niet verwijderd en blijven ook onaangetast na de voorgenomen werkzaamheden. Gedurende en na de werkzaamheden wordt eveneens rekening gehouden met een mogelijk versturende licht-invloeden op de functie van de vliegroute. Dit houdt in dat er geen opgaande verlichting richting de bomenrijen wordt gebruikt 's avonds en in de nacht. Zolang de bomenrijen onaangetast blijven en er geen versturende invloeden door verlichting plaatsvindt, wordt een verstoring van een essentiële vliegroute niet verwacht.

4.2 Inventarisatie nesten sperwer en havik

Tijdens het veldbezoek zijn geen jaarrond beschermde nesten van de sperwer en / of havik waargenomen. Wel zijn er verschillende plukplaatsen aangetroffen van de sperwer. Circa vier plukplaatsen bevinden zich in het noorden van de onderzoekslocatie in het sparrenbos. De sperwer heeft doorgaans vaste plukplaatsen. De plukplaatsen die in het noorden van de onderzoekslocatie zijn aangetroffen, zijn naar alle waarschijnlijkheid vaste plukplaatsen. Aangezien er in de directe omgeving voldoende alternatieve bosgebieden zijn, met bomen die kunnen fungeren als plukplaats, wordt de onderzoekslocatie niet als essentieel leefgebied gezien. Tijdens het tweede veldbezoek is nog een sperwer waargenomen in een dode boom aan de oostzijde van de onderzoekslocatie. Daar er geen jaarrond beschermde nesten zijn aangetroffen, in combinatie met de alternatieven qua leefgebieden in de nabije omgeving, wordt een overtreding van de Wet natuurbescherming niet verwacht.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies per soortgroep

5.1.1 Functie van het plangebied voor vleermuizen

Uit de veldbezoeken voor het vleermuisonderzoek komt naar voren dat er geen verblijfplaatsen binnen de onderzoekslocatie zijn aangetroffen. In het overige deel van onderzoeksterrein zijn alleen foeragerende of doortrekkende vleermuizen waargenomen. Gezien de lage aantallen gaat het hier niet om essentieel foerageergebied. Bovendien zijn in de directe omgeving voldoende alternatieven aanwezig. Zolang de bomenrijen op de grens van de onderzoekslocatie onaangetast blijven en niet onderhevig zijn aan licht-verstorende invloeden, wordt verstoring van een essentiële vliegroute niet verwacht. Een ontheffing van de Wet natuurbescherming ten aanzien van vleermuizen is daarom niet nodig.

5.1.2 Functie van plangebied voor sperwer en havik

Gedurende het onderzoek naar jaarrond beschermde nesten van de sperwer en / of havik zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Tijdens de bezoeken is een sperwer zittend in een dode boom waargenomen. Het noordelijke gedeelte van de onderzoekslocatie bestaat voornamelijk uit sparren. Hier bevinden zich meerdere vaste plukplaatsen van de sperwer. Aangezien er in de directe omgeving voldoende alternatieve bosgebieden zijn, met bomen die kunnen fungeren als plukplaats, wordt de onderzoekslocatie niet als essentieel leefgebied gezien. Een ontheffing van de Wet natuurbescherming ten aanzien van jaarrond beschermde nesten is daarom niet nodig.

5.2 Vervolg

5.2.1 Ontheffing

Er zijn geen beschermde verblijfplaatsen of essentiële foerageergebieden of vliegroutes van middelzwaar tot zwaar beschermde soorten aangetroffen, die verstoord worden bij de voorgenomen werkzaamheden. Daarom is in dit geval geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

5.2.2 Zorgplicht

Wij merken op dat te allen tijde de zorgplicht blijft gelden. Deze zorgplicht houdt in dat nadelige gevolgen voor flora en fauna zoveel mogelijk moeten worden voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet.

5.3 Verantwoording

De initiatiefnemer of opdrachtgever is verantwoordelijk voor het gebruik van de rapportage. Eco Reest aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor de inhoud, interpretaties of conclusies, indien gebruik wordt gemaakt van deelaspecten van deze rapportage, zonder verwijzing naar de volledige rapportage. Bovendien aanvaardt Eco Reest geen aansprakelijkheid voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Als er vragen zijn naar aanleiding van het onderzoek dan kunt u contact opnemen met ons bureau.

Eco Reest BV
S. Nap BSc.

LITERATUUR

BIJ12 (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12 (2017). Kennisdocument Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*. Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12 (2017). Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0, juli 2017.

Netwerk Groene Bureaus, werkgroep 'Standaarden en protocollen' (2017)
Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming,
versie juli 2017.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017) Vleermuisprotocol 2017,
maart 2017

www.avifaunagroningen.nl
www.BIJ12.nl
www.ndff.nl
www.natuurloket.nl
www.soortenbank.nl
www.sovon.nl
www.synbiosis.alterra.nl/
www.ravon.nl
www.roofvogels-hw.nl
www.vleermuis.net
www.werkgroeproofvogels.nl
www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE 1

NATUURWETGEVING

In Nederland is de bescherming van soorten sinds 1 januari 2017 geregeld in de Wet natuurbescherming.

De Wet natuurbescherming gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van dit verbod kan onder voorwaarden worden afgeweken met een ontheffing of een vrijstelling.

Binnen de Wet natuurbescherming wordt bij ruimtelijke ingrepen onderscheid gemaakt tussen Europees beschermde soorten (artikel 3.5 soorten) en nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 soorten). De lijst Europees beschermde soorten bestaat uit soorten die genoemd zijn in:

- Habitat Richtlijn bijlage IV onderdeel a
- Bijlage 2 verdrag van Bern
- Bijlage 1 verdrag van Bonn

Vogels

Ten aanzien van vogels is in artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het volgende opgenomen:

- Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te rapen en deze onder zich te hebben.
- Het is verboden vogels als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn opzettelijk te storen.

Verstoren mag wel indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Bovenstaande houdt in dat de nesten van alle inheemse soorten tijdens het broedseizoen zijn beschermd. Voor het verstoren van broedende vogels is een ontheffing nodig. Net als onder de Flora- en faunawet, zijn nestplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van de boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Overige Europees beschermde soorten

Voor overige Europees beschermde soorten (uit bijlage IV, onderdeel a van de Habitatrichtlijn) is artikel 3.5 van toepassing. Volgens dit artikel is het verboden Europees beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- opzettelijk te verstoren;
- eieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Overige nationaal beschermde soorten

In de Wet natuurbescherming is een lijst met Nationaal Beschermde soorten opgenomen. Hierop is artikel 3.10 van deze wet van toepassing. Artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming houdt in dat het verboden is nationaal beschermde soorten:

- opzettelijk te doden of te vangen;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen;
- planten opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Provincies beslissen zelf voor welke soorten van deze lijst een vrijstelling geldt.

De provincie waar de ingreep plaatsvindt is in de meeste gevallen het bevoegd gezag.

MILIEU ADVIESBUREAU

Eco Reest

Advies vanuit een groen hart

